

Uzaktan Eğitimin Yumuşak Karınları

Mustafa Karaağaçlı¹

1.Giriş

Bu çalışmada Uzaktan Eğitimin Yumuşak Karınları konusu ele alınmaktadır. Çalışmanın temel amacı: uzaktan eğitimin yetersiz işlevlerini betimlemektir. Betimsel türde literatüre dayalı veriler ışığında gerçekleştirilen çalışma: (1)Giriş, (2) Epistemo Olarak Yumuşak Karın Epistemosu, (3) Gezegenin Varolan Durumu, (4)Türkiye Repertuarı, (5) Mücbir Yönelim; Uzaktan Eğitim, (6) Uzaktan Eğitime Asıl Çıkış Noktalarından mı Yoksa Açılmayan Okullardan mı Gelindi?, (7) Sadece Yayınla Yapılan Yüzyüze Öğretme ve Öğrenmesiz Uzaktan Eğitimin Yetersizlikleri, (8) Sonuçlar, (9 Yargı), (10) Öneriler ve (11) Söz Sonu alt başlıklarında sistematize edilmektedir.

2.Epistemo Olarak Yumuşak Karın

Yumuşak karın, somut epistemo olarak bir kimenin, sistemin, bir kurumun bir oluşumun bir canlının vücudunda, kolay delinebilecek en zayıf noktadır. Mecaz olarak yumuşak karın ise kişilerin, kurumların, sistemlerin ve ülkelerin konuşulmasından ve gündeme getirilmesinden rahatsız olduğu yönlerdir.

3.Gezegenin Varolan Durumu

Son dokuz aydır gezegeni kuşatan Covid-19 virüsü dış salgını (pandemi) uluslararası ölçekten ulusal ölçeğe (epidemi) dönüşmüş durumdadır. Virüsün neden olduğu ve çöktüğü gözlenen sektörlerin başında sağlık, eğitim, ekonomi ve hizmet alanları gelmektedir. Olumsuz etkileşimin

bir doğurgusu olarak da sosyal yaşamı giderek bireyselleştirerek kollektivist anlayıştan uzaklaşmıştır.

Kamu harcamalarının büyük kesimi beton temelli yatırımlara ve güvenliğe giderken bireysel ve toplumsal gelişmeler rastlantısal çözümlere bırakılmış durumdadır. Bireysel temel varolma gereksinimlerini giderme yönündeki çabalar gelişim gereksinimlerini gidermeye evrilememektedir. Eş deyişle fizyolojik, güvenlik, sevgi/saygı görme ve gösterme gereksinimleri tam olarak karşılanamayan bireyler bilme-tanıma, estetik ve kendini gerçekleştirme özellikli gelişimler göstermemektedir.

4.Türkiye Repertuarı

Türkiye’de son yıllarda artan nüfus paralelinde eğitim görme gereksiniminin de arttığı görülmektedir. Bu olgu ile birlikte varolan kaynakların sınırlılığı ve hızlı bir gelişimle uluslararası standartlara ulaşabilme gerçeğinin yanı sıra 1980’li yıllardan başlayarak kamu sektöründe ilgi ve uygulama odağı haline getirilen “özelleştirme” politikaları da başta eğitim olmak üzere her alanda yeni kamusal düzenleme çabalarını, plan ve projeleri zorunlu kılmaktadır.

Kamu yatırım giderleri açısından ise eğitim sektörünün sağlık, turizm, tarım ve sosyal güvenlik gibi kamu kesimlerinin önünde yer aldığı gözlenmektedir (TBMM, 2020). Ayrıca, ulusal düzeyde 1960’lı yıllarda kurumsallaştırılan ve sürdürülen kalkınma planlarında yer verilen “kamusal kitlesel eğitime geçebilme ve temel eğitimi yaygınlaştırabilme “ hedeflerinin gerçekleştirilmesi “eğitimde fırsat ve imkan eşitliği” temel ilkesine dönük işlevden uzak bulunmaktadır (MEB, 1973: Madde 4).

5.Mücbir Yönelim; Uzaktan Eğitim

Endüstri çağı, atom çağı, bilgi çağı derken yaşanan günler, iletişim çağı olarak adlandırılmaya başladı. İletişim çağında sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanlardaki değişim ve gelişimleri birbirinden ayrı düşünmek ve algılamak oldukça güçtür. Bu nedenle belirli bir alandaki gelişmeler kendi dışındaki diğer alanları da etki-

¹Dr., Gazi Ün., Gazi Eğitim Fak., Eğitim Bilimleri Bölümü Öğr. Üyesi. mkara@gazi.edu.tr

lemekte ve etkilenmektedir. Karşılıklı etkileşimler bireyler arası, toplumsal ilişkilerin temelini oluşturmakta, eğitim ve öğretim süreçlerinde mücbir yönelim olan uzaktan eğitimi gündeme getirmektedir.

Uzaktan eğitim özünde, kavram ve sistem olarak yaşam boyu öğrenme, bağımsız öğrenme ve kitlesel eğitim süreçlerine;

- Öğrenenle öğretenleri farklı ortamlarda süreçlere katma,
- Sınıfları duvarsız oluşturma,
- Okulları sınıfsız yapılandırma.
- Yaş sınırlarını kaldırma,
- Herkese açık olma,
- Öğrenme-öğretme zamanları esnek tutma destekli olanaklar sunmaktadır (Karaağaçlı. 2019a: 251).

6.Uzaktan Eğitime Asıl Çıkış Noktalarından mı Yoksa Açılmayan Okullardan mı Geldi?

Öğreten ve öğrenenlerin farklı fizik mekanlarda olmasıyla gerçekleştirilebilen uzaktan eğitimin asıl çıkış noktaları şunlardır:

- Temel eğitimden tutun da yükseköğretim hatta lisansüstü eğitimde kademesinde de kalabalık sınıfların olmasına seçenek sunması,
- Öğretmen sayısındaki yetersizlikleri gidermek,
- Esnek olmayan eğitim zamanlarının öğretim motivasyonunu düşürmesini önlemek,
- Eğitim görme isteğinin karşılanmasında eğitimel fizik mekanların yetersizliğini gidermek,
- Öğretmenlerin yetiştirilmesindeki kalite ve standartların üniversitelere ve hatta aynı üniversite içindeki fakülterlere göre farklılıklar göstermesini olumlu yönde düzeltmektir.

Kapalı eğitim sisteminin bu ve benzer nitelikli sorunlarına “seçenek oluşturması nedeniyle değil de son dokuz aydır uzaktan eğitim erkinin planlamacıları ve yönetsellersi tarafından bir çare olarak görülmesi” uzaktan eğitimi temel işgörürlük epistemosundan uzaklaştırmıştır.

- Çünkü uzaktan eğitim; yönetsel olarak (1) Basılı materyallerle öğretimi, (2)Yayın yoluyla öğretimi ve (3) Yüzyüze öğretimi temel öğretme-öğrenme yöntemi olarak esas alır.
- Çünkü uzaktan eğitimin en temel öğretme-öğrenme ortamı basılı materyallerle yapılır.
- Çünkü uzaktan eğitimde yayın yoluyla öğretim, basılı materyalleri, yüzyüze eğitim ise hem basılı materyalleri hem de yayın yoluyla yapılan öğretimi destekler işlevlere sahiptir.

7.Sadece Yayınla Yapılan Yüzyüze Öğretme ve Öğrenmesiz Uzaktan Eğitimin Yetersizlikleri

Türkiye ölçeğindeki uygulanmakta olan uzak eğitimde yukarı satırlarda ana işlevleriyle anılan yüzyüze eğitim yapılmamakta, sunulan ders içerikleri ise görsel yoğun olduğundan basılı materyallerdeki “temel bilgi” basamağını yüzyüze geçmektedir.

Yüzyüze öğretim;

- Basılı materyaller ve yayın yoluyla yapılan öğretimi destekler.
- Gerek basılı gerekse yayın yoluyla yapılan öğretimde anlaşılmayan yerleri açıklama olanağı sağlar.
- Öğrenciler arasında etkileşimi sağlar.
- Moral desteği sağlar.
- Olası yanlış öğretileri düzeltme fırsatı sağlar.
- Beceriye dayalı hedef davranışları geliştirme işlevini yerine getirir.

Örnek: Seçilmiş öğrenme alanı belirli bir sürede bir fizik-mekan içinde gerçekleştirilir. Toplantı, yaz okulu ve gece okulu yüzyüze öğretime bir örnektir.

Sadece yayın yoluyla uzaktan eğitimin getirdiği sorunlar ise şunlardır:

- Bireysel ve bağımsız öğrenme yeteneği geliştirmede yetersizdir.
- Çalışma iç disiplini yoksun olanlarda dersleri izleme ve incelemede işlevsizdir.
- Problem çözme gibi kritik beceriler edinimi

güç hatta nerdeyse imkansızdır.

- Sosyallik kazanımlarından uzaktır.
- Beceriye dayalı kazanımlarda etkisizdir.
- Duyuşsal alan kazanımlarında etkisizdir.
- Eğitimde istenen istendik özellikli bilgi, beceri ve tutum davranışlar gözlenemez.
- Öğrenme alanlarına ve davranışsal örüntülere dönük anında dönütler verilemez.
- Öğrenme birimleri ile ilgili pekiştirmeler etkili yapılamaz.

8.Sonuçlar

- Uzaktan eğitim sisteminde fiziki mekanların yetersizliği giderilmekle birlikte eğitimin sosyo-kültürel niteliği olumsuz yönde etkilenmektedir.
- Türkiye ölçeğinde, uzaktan eğitim sisteminde salt yayın yoluyla öğretimin yapılması bireysel farklılıkların gözardı edilmesine neden olmaktadır.
- Ulusal düzeyde uzaktan eğitimde bilişim ve internete erişimin bireysel ve okullar ölçeğinde yeterli olmaması uzaktan eğitime öğrenenlerin etkin katılımı zorlaştırmaktadır.
- Bireysel öğretime ve teknolojik alt yapıya muhtaç öğrencilerin ihtiyaçları basına yansıdığı kadarıyla birkaç yerel yönetimce karşılanmamaktadır.
- Yeni teknolojik olanaklara rağmen geleneksel öğretim süreçleri uygulanmaktadır.

9.Yargı

Eğitimdeki yönelim ve eğilimler arasında uzaktan eğitim kavram ve sistem olarak yaşam boyu öğrenme, bağımsız öğrenme ve kitlesel eğitim süreçlerine geniş olanaklar sunmaktadır. Ancak, uzaktan eğitimin kendi öz bağlamından kopuk olarak salt yayın yoluna dayalı yürütülmesi anılan sistemin en yumuşak karnını oluşturmaktadır. Sistemin problematik doğurguları da uzaktan eğitimi bilişim ortamı yayımla yapılan eğitim ve öğretim görme algılar yanılığısından kaynaklanmaktadır.

10. Öneriler

- Uzaktan eğitimde öğretim ortamları basılı materyallerle öğretim, yayın yoluyla öğretim ve **yüzyüze öğretim olmak üzere üç türde tasarlanarak öğretim süreçleri uygulanmalıdır.**
- Uzaktan eğitimde yüz yüze öğretim süreçleri ihmal edilmemeli, öğrenenle öğretene belirli sürelerde de olsa aynı ortamda buluşturarak karşılıklı etkileşime olanak sağlanmalıdır.
- Varolan uygulamalar haliyle uzaktan eğitime sıkça yöneltilen “yüze eğitim ve iletişim eksik kalıyor” eleştirisi; toplantı, staj, yaz okulu ve gece okulu türünden uygulamalarla giderilmelidir.
- Eğitim gibi toplumsal yapının farklı kesimlerini biraraya getiren ulusal bir olguda “ben yaptım olur/oldu/olacak” egosundan uzak kollektif anlayışlı çalışmalar benimsenmelidir.

11.Söz Sonu

Anadolu insanı “Bakarak kasap olunsaydı, kedilerle köpekler kasap olurdu!” der. Bakarak değil, yaparak/yaşayarak öğrenilir anlamındaki bu deyişi, son söz olarak, antisosyal medya çöplüğünden eğitsel medet bekleyenlere ithaf etmiş olalım.

Kaynaklar

- Karaağaçlı, M (2019a). Öğretimde Materyaller ve Teknolojiler. Üçüncü Yazım Birinci Basım. Ankara: Kitapçı Basımevi Yayıncılık Tasarım San. ve Tic. Ltd. Şti. Zübeyde Hanım Mah. Sedef Sokak No:6-1 İskitler-Ankara Matbaa Sertifika No:34559. **Mart, 2019a**. ISBN:978-605-62357-6-4. Bandrol Seri No Aralıkları:THG-NNH 785269-785398.
- MEB. (1973). **Milli Eğitim Temel Kanunu**. Ankara: 14.06.1973.
- OECD (2020)**, Bir Bakışta Eğitim 2020 Raporu. 11 Eyl 2020 — OECD Türkiye Eğitim Raporu.
- TBMM (2020). Türkiye Büyük Millet Meclisi **Resmî** İnternet Sitesi. ... 27/11/2020 Tarihli Toplantı .2021 Yılı Merkezi Yönetim **Bütçe** Kanunu Teklifi (1/28).